NORAKSTS
Lieta Nr.A42443406
A19-11/6

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2011.gada 13.janvārī

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnese E.Apīne
piedaloties pieteicējai *I.P.*,
atbildētāja pusē pieaicinātās Centrālās zemes komisijas pārstāvei *V.L.*,
atbildētāja pusē pieaicinātā Valsts zemes dienesta pārstāvim *I.R.*,
atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz *I.P.* pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Tukuma rajona Lapmežciema pagasta zemes komisijas 1997.gada 21.marta lēmumu (turpmāk arī – Lēmums) pieteicējai *I.P.* atjaunotas īpašuma tiesības uz apbūves zemi no mantojamās vecātēva *M.G.* „*/Nosaukums/*" māju zemes */adrese/* 0,17 ha (sēdes protokols Nr.43, 15.punkts), atjaunotas īpašuma tiesības uz mantojamo vecātēva *M.G.* „*/Nosaukums/*" māju zemi piemājas saimniecības izveidošanai 0,55 ha, dodot nosaukumu „*/Nosaukums/*" (sēdes protokols Nr.43, 16.punkts), atjaunotas īpašuma tiesības uz līdzvērtīgu zemi apbūvētajai mantojamai vecātēva *M.G.* „*/Nosaukums/*" māju zemi 0.14 ha, dodot nosaukumu „*/Nosaukums/*" (sēdes protokols Nr.43, 22.punkts), un nolemts atjaunot īpašuma tiesības uz līdzvērtīgu zemi 0,49 ha platībā pēc saskaņošanas ar Jūrmalas virsmežniecību un Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju *(lietas 22.lapa, 110.lapa).*

Ar Lapmežciema pagasta padomes 2006.gada 17.janvāra lēmumu Nr.2 nekustamā īpašuma „*/Nosaukums/*" 0,55 ha platībā nosaukums mainīts uz „*/Nosaukums/*" *(lietas 136.lapa).*

[2] Ar Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2004.gada 16.jūnija spriedumu civillietā Nr.PAC-431 daļēji apmierināta pieteicējas prasība un *I.P.* atzītas tiesības uz Lapmežciema pagasta bijušo „*/Nosaukums/* zemi 1,33 ha platībā, pārējā daļā prasību noraidot *(lietas 8.-17.lapa).* Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas spriedumā vērtēts arī Tukuma rajona Lapmežciema pagasta zemes komisijas 1997.gada 21.marta lēmums, motīvu daļā tiesai atzīstot, ka nav pamata to atcelt, jo pieteicēja pieprasījumu par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu iesniegusi pēc likumā noteiktā termiņa un uz „*/Nosaukums/*" zemes gabala atrodas citām personām piederošas ēkas un būves, proti, spriedumā izvērtēta pieteicējas prasības pamatotība iegūt īpašuma tiesības uz „*/Nosaukums/*" māju zemi tās vecajās robežās.

Augstākās tiesas Senāts 2004.gada 7.novembrī ar spriedumu lietā Nr.SKC-0619-04 atstājis Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2004.gada 16.jūnija spriedumu negrozītu.

[3] 2005.gada 6.jūnijā nekustamā īpašuma „*/Nosaukums/*” zeme uzmērīta dabā, izgatavots zemes robežu plāns zemes gabalam ar kadastra Nr.*/kadastra numurs/* 0,5489 platībā un 2006.gada 8.maijā reģistrēts Valsts zemes dienestā *(lietas 25.lapa)*.

Ar Centrālās zemes komisijas 2006.gada 11.maija lēmumu Nr.10A-1.3/249 pieteicējai atjaunotas īpašuma tiesības uz „*/Nosaukums/*” māju zemi ar tagadējo nosaukumu „*/Nosaukums/*” 0,5489 ha platībā *(lietas 23.lapa)*.

[4] Pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā pieteicēja iesniegusi, jo nepiekrīt tam, ka pieteicējai piešķirtie zemes gabali ir līdzvērtīgi tiem, kas piederēja pieteicējas vectēvam. Pieteicēja uzskata, ka ar Lēmumu viņai ir atjaunotas īpašuma tiesības nevis uz kaut kādu zemes platību, bet konkrēti – uz vecātēva *M.G.* „*/Nosaukums/*” māju zemi 0,55 ha platībā, dodot tai jaunu nosaukumu „*/Nosaukums/*”. Pieteicējas tiesības uz vecātēva zemi atzinusi arī Augstākā tiesa, tāpēc Valsts zemes dienesta Ziemeļkurzemes reģionālās nodaļas 2006.gada 11.maija lēmums Nr.10A-1.3/249 *(lietas 23.lapa)* ir tehnisks dokuments, jo ar to nevar mainīt Augstākās tiesas spriedumu, bet pieteicējai dabā ierādītais zemes gabals 0,5489 ha platībā nav līdzvērtīgs „*/Nosaukums/*” māju zemei.

Centrālā zemes komisija nav izskatījusi pieteicējas sūdzību pēc būtības, kas bijusi par Augstākās tiesas sprieduma neizpildi. Tiesas spriedums konstatē pieteicējas tiesības uz „*/Nosaukums/*” īpašuma daļu 1,33 ha platībā un šim īpašumam ir reāla vērtība, no kā pieteicēja negūst labumu, jo viņai ir liegta iespēja īpašumu izmantot. Atbildētāja rīcība ir uzskatāma par Satversmes garantēto īpašuma tiesību aizskārumu.

Pieteicēja norāda, ka prasījums ir izlemjams gan par zemes gabala 0,55 ha platībā ierādīšanu dabā no jauna, gan par „*/Nosaukums/*” māju zemei patiesi līdzvērtīgas zemes 0,52 ha piešķiršanu dabā.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas 2010.gada 23.februāra lēmumu tiesvedība lietā izbeigta, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 282.panta 2.punktu *(lietas 210.-217.lapa)*.

Ar Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 8.jūnija lēmumu zemākas instances nolēmums atstāts negrozīts *(lietas 228.-231.lapa)*.

Ar Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 10.septembra lēmumu lietā SKA-754/2010 Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 8.jūnija lēmums atcelts daļā par tiesvedības izbeigšanu lietā, ar kuru *I.P.* tiktu atjaunotas īpašumtiesības uz „*/Nosaukums/*” māju zemei līdzvērtīgu zemi 0,52 ha platībā, bet pārējā daļā atstāts negrozīts *(lietas 246.-256.lapa)*.

[6] Centrālā zemes komisija savos rakstveida paskaidrojumos pieteikumu neatzīst un paskaidro, ka ar Lēmumu pieteicējai atjaunotas (faktiski atzītas) īpašuma tiesības kā *M.G.* mantiniecei uz zemi 1,33 ha kopplatībā, tostarp, uz 0,17 ha, 0,55 ha un 0,14 ha, bet uz 0,49 ha zemes – pēc saskaņošanas ar Jūrmalas virsmežniecību un Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju.

Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2004.gada 16.jūnija spriedumā norādīts, ka iebildumi pret līdzvērtīgas zemes piešķiršanu mantojamās zemes vietā ir nepamatoti, jo likuma „Par zemes privatizāciju lauku apvidos” 6.panta astotajā daļā ir noteikts – ja bijušajiem zemes īpašniekiem vai viņu mantiniekiem zemi vai tās daļu dabā nevar atdot, viņiem ir tiesības saņemt īpašumā līdzvērtīgu zemi citā vietā vai kompensāciju.

Pamatojoties uz Lēmumu un ar Valsts zemes dienesta Ziemeļkurzemes reģionālās nodaļas 2006.gada 11.maija lēmumu Nr.10A-1.3/249 pieteicējai ir atjaunotas īpašuma

tiesības uz „*/Nosaukums/*” māju zemes daļu 0,5489 ha platībā ar nosaukumu „*/Nosaukums/*”, kadastra Nr.*/kadastra numurs/*, kur ir parakstīts robežu ierādīšanas akts *(lietas 109.lapa)*, kas liecina, ka persona tām piekrīt.

Situācijā, ja iemērītā zeme neapmierina, tad saskaņā ar likuma „Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos” 2.panta piekto daļu pieteicējai līdz 2006.gada 1.martam bija tiesības no tās atteikties, saņemot kompensāciju. Minētā likuma 16.panta pirmā daļa noteic, ka bijušie zemes īpašnieki vai viņu mantinieki, kuriem nav atjaunotas īpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu līdz 2007.gada 28.decembrim var vērsties Centrālajā zemes komisijā, bet pieteicēja to nav darījusi, kā arī nav pieprasījusi kompensāciju *(lietas 194.-195.lapa).*

[7] Tiesas sēdē pieteicēja uzturēja prasījumu un paskaidroja, ka viņai netiek atdota zeme 0,55 ha platībā ar nosaukumu „*/Nosaukums/*”, kas viņai pienākas saskaņā ar Lēmumu un Augstākās tiesas spriedumu. Pēc zemes ierīcības projekta šīs zemes numurs ir 4^{254-2}, bet tāda zeme kā pieteicējas plānā *(lietas 221.lapa)* nav tikusi atdota uz Lēmums nav izpildīts. Arī zemes gabals 0,52 ha platībā ir atdodams ar Lēmumu un Augstākās tiesas spriedumu, bet Centrālā zemes komisija pieteicējas iesniegumu noraidīja.

[8] Tiesas sēdē atbildētāja pusē pieaicinātās Centrālās zemes komisijas pārstāve pieteikumu atzina daļā par pieteicējas tiesībām tikt iekļautai sarakstā uz līdzvērtīgas zemes saņemšanu 0,52 ha platībā, bet pārējā prasījuma daļā – neatzina. Pārstāve paskaidroja, ka uz visiem pieteicējas iesniegumiem ir atbildēts. Likumdevējs ir stingri reglamentējis kārtību, kādā cilvēkiem tiek piešķirta zeme. Pieteicēja vēlas konkrēti „*/Nosaukums/*” zemi un Lapmežciema pagastā, bet tajā teritorijā nav brīvas zemes un Centrālajai zemes komisijai nav tiesību pieņemt lēmumu par tādas zemes piešķiršanu, ko persona nevēlas saņemt. Līdzvērtīgas zemes saņemšanai ir izveidotas vairāku līmeņu komisijas un noteiktas prioritātes. Pieteicēja ar savu prasījumu varētu tikt iekļauta trešajā prioritātes grupā, bet šīs grupas personas zemi saņems tikai tad, kad būs apmierināti pirmās un otrās grupas personu pieprasījumi. Lai tiktu iekļauta sarakstā, persona izsaka piekrišanu saņemt iztrūkstošo zemi no zemes reformas pabeigšanai paredzētās zemes, bet pieteicēja šādu piekrišanu nav devusi.

Valsts zemes dienesta pārstāvis tiesas sēdē norādīja, ka pievienojas Centrālās zemes komisijas pārstāves paskaidrojumiem un ka prasījums attiecībā pret Valsts zemes dienestu jau ir izskatīts, izbeidzot tiesvedību.

Motīvu daļa

[9] Tiesa, uzklausot pieteicējas un atbildētāja pārstāvju paskaidrojumus, pārbaudot lietas materiālus, atzīst, ka pieteikums ir daļēji pamatots un daļēji apmierināms.

[10] Pieteicēja, vēršoties ar pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā, izvirzīja divus prasījumus, proti,

1) izteica iebildumus par Valsts zemes dienesta Ziemeļkurzemes reģionālās nodaļas 2006.gada 11.maija lēmumu Nr.10A-1.3/249, jo ar to pieteicējai ierādītais zemes gabals „*/Nosaukums/*” 0,5489 ha platībā nav līdzvērtīgs „*/Nosaukums/*” māju zemei 0,55 ha platībā, kas pieteicējai pienākas;

2) lūdza izlemt jautājumu par „*/Nosaukums/*” māju zemei patiesi līdzvērtīgas zemes piešķiršanu 0,52 ha platībā.

Ar Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 10.septembra lēmumu lietā SKA-754/2010 tiesvedība daļā par pieteicējas iebildumiem, kas skar „*/Nosaukums/*" (tagad – „*/Nosaukums/*") zemes piešķiršanu un ierādīšanu dabā ir izbeigta un Administratīvajai rajona tiesai nav pamata vērtēt tos pieteicējas iebildumus, kas attiecināmi uz minēto īpašumu, kura numurs saskaņā ar zemes ierīcības projektu ir 4^{254-2}, kā norādīts Lēmumā *(skat.16.punktu)*.

Citstarp norādāms, ka pieteicējas viedoklis, ka ar Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2004.gada 16.jūnija spriedumu civillietā Nr.PAC-431 pieteicējai ir atdota tieši „*/Nosaukums/*" māju zeme 1,33 ha platībā, nav pamatots, jo īpašumu tiesību atzīšana uz mantojamo zemi un ierādīšana dabā ir divi patstāvīgi jēdzieni, proti, ne vienmēr atzīstot personai tiesības uz mantojamo zemi, ir iespējams to ierādīt dabā vecajās robežās. Taču, lai zemi ierādītu dabā, ir nepieciešams attiecīgs lēmums par īpašuma tiesību atjaunošanu vai atzīšanu, kas pieteicējas gadījumā sākotnēji ir bijis Lēmums, tad – Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2004.gada 16.jūnija spriedums civillietā Nr.PAC-431. Ne Lēmumā, ne tiesas spriedumā nav atzīts, ka pieteicējai būtu ierādāma dabā tieši „*/Nosaukums/*" māju zeme tās vēsturiskajās robežās, jo prasības tiesvedībā jau ir konstatēts, ka „*/Nosaukums/*" zemes piešķiršana citām personām ir šķērslis šāda pieteicējas prasījuma apmierināšanai.

Līdz ar to arī administratīvi procesuālajā tiesvedībā var tikt izskatīts jautājums tikai par līdzvērtīgas zemes piešķiršanu.

Administratīvajai rajona tiesai ar Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 10.septembra lēmumu lietā SKA-754/2010 nodota izskatīšanai tikai tā prasījuma daļa, kas attiecināma uz pieteicējas prasījumu par līdzvērtīgas zemes 0,52 ha platībā piešķiršanu, vienlaikus atzīstot, ka pieteicēja 2006.gada 12.jūnija iesniegumā *(lietas 59.-61.lapa)* ir šādu lūgumu Centrālajai zemes komisijai izteikusi, ievērojot gan procesuālo termiņu, gan kārtību.

Tādējādi Administratīvajai rajona tiesai ir izlemjams prasījums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru *I.P.* tiktu piešķirts „*/Nosaukums/*" māju zemei līdzvērtīgs zemes gabals 0,52 ha platībā.

[11] Sākotnēji tiesas ieskatā ir jānoskaidro, par kādu platību ir izlemjams jautājums attiecībā uz pieteicējai atdodamo zemi – 0,52 ha vai 0,49 ha, jo arī Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2010.gada 10.septembra lēmumā lietā SKA-754/2010 ir vērsis uzmanību uz to, ka dokumentos ir fiksēta platība 0,49 ha, nevis 0,52 ha *(skat.lēmuma [12] punktu)*.

Pieteicēja pieteikumā tiesai norāda, ka viņai dabā ir ierādīti 0,31 ha *(lietas 4.lapa)*, kas atbilst Lēmuma 15. un 22.punktiem par 0,17 ha un 0,14 ha atdošanu pieteicējai. Lai arī, ieskatoties Tukuma zemesgrāmatas Lapmežciema pagasta zemesgrāmatas nodalījumā Nr.*/nodalījuma numurs/*, ir redzams, ka pieteicējai zemesgrāmatā nostiprināts ir tikai īpašums */adrese/ (skat. Lēmuma 15.punktu)* ar platību 0,1774 ha un kadastra Nr.*/kadastra numurs/*, nav pamata apšaubīt pieteicējas paskaidrojumus arī par otra zemes gabala iemērīšanu.

Tāpat pieteicējai dabā ir ierādīts arī zemes gabals „*/Nosaukums/*" 0,5489 ha, kas pēc būtības atbilst Lēmuma 16.punktam par 0,55 ha atdošanu, bet platības starpība saistāma ar instrumentālās uzmērīšanas precizitāti.

Tādējādi secināms, ka kopā pieteicējai ir ierādīti dabā 0,8589 ha (0,31 ha plus 0,5489 ha). Tā kā ar Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2004.gada 16.jūnija spriedumu civillietā Nr.PAC-431 pieteicējai ir atzītas tiesības uz 1,33 ha mantojamās zemes, tad secināms, ka pieteicējai līdz šim nav dabā ierādīti 0,4711 ha (1,33 ha mīnus 0,8589 ha).

Lapmežciema novada domes Lēmumā nolemts atjaunot īpašuma tiesības uz līdzvērtīgu zemi 0,49 ha platībā pēc saskaņošanas ar Jūrmalas virsmežniecību un Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju.

Tiesas ieskatā platību izmaiņas par dažām simtdaļām ir izskaidrojamas ar mērniecības darbu precizitāti un piegulošo īpašumu robežām, kuru rezultātā tiek koriģētas pieteicējai atdodamās platības, piemēram, 0,17 ha ierādīti kā 0,1774 ha, bet 0,55 ha ierādīti kā 0,5489 ha.

Tādējādi secināms, ka atlikusī zemes vienības daļa, uz kādu pieteicējai ir tiesības, ir 0,49 ha, kā norādīts Lēmumā.

Administratīvā rajona tiesa neatrod pamatojumu platības izmaiņām un pieteicējas tiesībām uz zemes gabalu 0,52 ha platībā, jo Lēmums nav ticis atcelts vai grozīts.

Lai arī Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2004.gada 16.jūnija spriedumā civillietā Nr.PAC-431 tiesa piemin attiecībā pret pieteicēju 0,52 ha *(lietas 16.lapa. sprieduma 17.lapa)*, sprieduma rezolutīvajā daļā par šādu platību nolēmums nav taisīts, proti, ir norādīta tikai kopējā platība – 1,33 ha. Administratīvās rajona tiesas ieskatā minētais ieraksts par 0,52 ha platību ir tiesas neprecizitāte, jo no aprakstošās daļas ir redzams, ka pati pieteicēja (civillietā – prasītāja) vēlas saņemt atlikušos 0,49 ha *(lietas 13.lapa, sprieduma 12.lapa),* bet par neatdotajiem 0,52 ha prasījumu izvirzījis civillietas dalībnieks *A.G. (lietas 9.lapa, sprieduma 4.lapa).* Vispārējās jurisdikcijas tiesa arī atsaucas uz Lēmumu, ar kuru pieteicējai piešķirti 0,52 ha *(lietas 16.lapa, sprieduma 17.lapa),* bet Lēmums ar šādu tekstu nav tiesas rīcībā. Tieši pretēji – visu procesa dalībnieku iesniegtie Lēmuma eksemplāri *(lietas 22.lapa, 110.lapa, 117.lapa, arī lietas 20.lapa)* sakrīt un tajos norādītā platība ir 0,49 ha, nevis 0,52 ha, kā arī Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta norādījusi, ka nav pamata Lēmumu atcelt *(lietas 16.lapa, sprieduma 18.lapa)*, proti, tas atstāts negrozīts.

Arī tas, ka Valsts zemes dienesta Ziemeļkurzemes reģionālās nodaļas 2006.gada 11.maija lēmuma Nr.10A-1.3/249 konstatējošajā daļā norādīti 0,52 ha, nesaista tiesu, kā rezultātā taisāms spriedums par zemes gabalu 0,49 ha platībā.

[12] Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2010.gada 10.septembra lēmumā lietā SKA-754/2010 ir norādījis, ka pieteicēja Centrālajā zemes komisijā iesniegumu iesniegusi 2006.gada 6.jūnijā (lietas materiālos – 2006.gada 15.jūnijā *(lietas 59.lapa)*) un tajā ir izteikts lūgums par zemes piešķiršanu *(skat.lēmuma [15] punktu).*

Atbilstoši likuma „Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos" (*redakcijā, kas bija spēkā no 2005.gada 1.septembra līdz 2007.gada 9.janvārim, tas ir, laikā, kad pieteicēja ar iesniegumu vērsās komisijā*) 16.pantam, ja ir nokavēts termiņš, līdz kuram bija jāiesniedz zemes vai īpašuma kompensācijas pieprasījums un dokumenti, kas apliecina zemes īpašuma vai mantošanas tiesības, Centrālā zemes komisija uz ieinteresēto personu iesnieguma pamata var piešķirt īpašuma kompensācijas sertifikātus, ja kompensācija pieprasīta līdz 2006.gada 28.aprīlim, un līdz 2008.gada 1.septembrim atjaunot bijušajiem zemes īpašniekiem vai viņu mantiniekiem zemes īpašuma tiesības uz viņiem pastāvīgā lietošanā piešķirto vai brīvo, valstij piekrītošo zemi. Centrālās zemes komisijas lēmumu mēneša laikā pēc tā paziņošanas var pārsūdzēt tiesā.

Saskaņā ar likuma „Par zemes privatizāciju lauku apvidos" 4.panta otro daļu (*redakcijā, kas stājās spēkā 1997.gada 3.janvārī*) bijušajiem zemes īpašniekiem vai viņu mantiniekiem tiek atjaunotas īpašuma tiesības uz zemi, atdodot dabā viņu bijušo zemes īpašumu vai tā daļu vai piešķirot īpašumā līdzvērtīgu zemi citā vietā attiecīgā pagasta vai

rajona robežās vai arī citos republikas pagastos ar šo pagastu zemes komisijas lēmumu no nepieprasītās zemes vai valsts vai pašvaldību zemes.

Tādējādi saskaņā ar minēto likuma „Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos" 16.panta redakciju Centrālajai zemes komisijai bija pienākums izdot atbilstošu administratīvo aktu līdz 2008.gada 1.septembrim, taču attiecībā pret pieteicēju iestāde 2006.gada 30.jūnijā pieņēma negatīvu lēmumu *(lietas 26.lapa)*, ko Administratīvā rajona tiesa atzīst par prettiesisku, jo, kā redzams no lietas materiāliem, tad iestāde nav pareizi sapratusi pieteicējas gribu un izlēmusi tikai jautājumu daļā, kas attiecas uz to zemes gabala daļu, kas pieteicējai tika piešķirta ar Lēmumu, jo Centrālā zemes komisija 2006.gada 30.jūnijā pieteicējas iesniegumu noraidīja pilnībā.

Administratīvajai rajona tiesai šīs lietas ietvaros ir jānoskaidro, vai pieteicējai ir tiesības uz labvēlīga administratīvā akta izdošanu saskaņā ar pieteicējas 2006.gada 9.jūnijā sagatavoto iesniegumu.

[13] Zemes reformas laikā pašvaldības bijušajiem īpašniekiem (viņu mantiniekiem) atjaunoja īpašuma tiesības uz bijušajiem zemes īpašumiem. Šajā sakarībā bijušajiem īpašniekiem (mantiniekiem) bija jāiesniedz īpašuma tiesību atjaunošanas pieprasījums, ko pieteicēja izdarījusi 1993.gada 12.jūlijā *(lietas 91.lapa)* un līdz 1996.gada 1.jūnijam bija jāiesniedz īpašuma tiesības un mantošanas tiesības apliecinoši dokumenti. Saskaņā ar likumu „Par zemes privatizāciju lauku apvidos" 8.pantu īpašuma tiesības uz zemi apliecina valsts arhīva izziņa, izraksts no pēdējā ieraksta zemes grāmatā vai cita zemes īpašuma tiesības apliecinoša dokumenta vai arī tiesas spriedums.

Tā arī konkrētajā gadījumā pieteicējai īpašuma tiesības atjaunoja saskaņā ar Lēmumu, bet pieteicēja tam nepiekrita un vēlējās saņemt zemi tās vēsturiskajās robežās, tad ar Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2004.gada 16.jūnija spriedumu civillietā Nr.PAC-431 faktiski tika atstāts negrozīts Lēmums un atjaunotas pieteicējas īpašuma tiesības arī uz to mantojamās zemes platības daļu, kas ar Lēmumu nebija atjaunotas, proti, uz 0,49 ha.

Kā norādījis Senāts līdzīgā lietā, ir nodalāmi divi jautājumi, pirmkārt, pieteicējas kā bijušā īpašnieka mantinieces tiesības uz bijušo īpašumu (tostarp tiesības saņemt tai līdzvērtīgu zemi citā vietā), otrkārt, īpašuma tiesību atjaunošana (nodošana) uz konkrētu zemes gabalu (*sal. Senāta 2010.gada 1.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-99/2010 [8]punktu*). Pirmais jautājums ir atrisināts ar Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas spriedumu un tas ir pamats otrā jautājuma, proti, īpašuma tiesību atjaunošanas uz konkrētu zemes gabalu izlemšanai. Otrais jautājums netiek risināts (tas nebija jārisina) ar Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas spriedumu. Tādēļ nav pamatots pieteicējas arguments, ka Centrālajai zemes komisijai primāri ir jāņem vērā Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas spriedums, piešķirot pieteicējai zemi vēsturiskajās robežās vai vismaz Lapmežciema administratīvajā teritorijā.

Tā kā pieteicējai kā bijušā īpašnieka mantiniecei zemes daļa 0,49 ha platībā nebija piešķirta pastāvīgā lietošanā vai noteiktā kārtībā iznomāta, īpašuma tiesības pieteicējai ir (bija) atjaunojamas (piešķiramas) uz tādu zemes gabalu, kurš ir paredzēts zemes reformas pabeigšanai. Šajā sakarībā iestādei ir saistošs gan iepriekš minētais Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2004.gada 16.jūnija spriedums (ar kuru konstatētas tiesības saņemt zemi), gan tiesību normas, kas noteic zemes atdošanu no reformas pabeigšanai paredzētajām zemēm.

Administratīvā rajona tiesa izskatāmās lietas ietvaros konstatē nepieciešamo priekšnoteikumu esamību, proti, pieteicēja ir savlaicīgi vērsusies Centrālajā zemes komisijā ar iesniegumu *(lietas 27.-29.lapa)*, pieteicējai kā bijušā zemes īpašnieka –

vecātēva *M.G.* – mantiniecei ir atjaunotas un ar tiesas spriedumu arī atzītas īpašuma tiesības uz zemi 1,33 ha platībā un pieteicējai 0,49 ha no šīs zemes nav atdota dabā, proti, uz šo īpašuma daļu īpašuma tiesības nav atjaunotas konkrētam zemes gabalam.

Aktuālā likuma „Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos" 16.panta pirmās daļas redakcija noteic, ka „Līdz 2007.gada 28.decembrim bijušie zemes īpašnieki vai viņu mantinieki, kuriem nav atjaunotas īpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu vai par to nav piešķirti īpašuma kompensācijas sertifikāti [tai skaitā personas, kuras līdz 1940.gada 21.jūlijam uzsāka izpirkt (aizpirka) Latvijā atstātos vācu izceļotāju nekustamos īpašumus no Vispārējās Lauksaimniecības bankas vai Valsts zemes bankas, kā arī šo personu mantinieki], iesniedz Centrālajai zemes komisijai pieprasījumu par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu. Dokumentus, kas apliecina zemes īpašuma un mantošanas tiesības, var iesniegt līdz 2008.gada 1.septembrim".

Tādējādi Centrālajai zemes komisijai izskatāmās lietas apstākļos un kopsakarā ar augstāk norādītajā normā ietverto kompetenci ir jāpieņem lēmums par īpašuma tiesību atjaunošanu *I.P.* uz zemes gabalu 0,49 ha platībā no zemes reformas pabeigšanai rezervētajām zemēm.

[14] Atbildētāja pārstāve tiesas sēdē norādīja, ka Centrālajai zemes komisijai nav iebildumu par to, ka pieteicēja būtu iekļaujama to personu sarakstā, kurām atjaunojamas īpašuma tiesības, taču neatzina, ka attiecībā pret pieteicēju būtu nekavējoši izdodams administratīvais akts par konkrēta zemes gabala piešķiršanu, jo, pirmkārt, zemes piešķiršana notiek saskaņā ar personu prioritātēm, ko noteic likums, bet, otrkārt, Centrālā zemes komisija nevar piešķirt to zemi, ko persona nevēlas, jo pieteicēja vēlas konkrēti „*/Nosaukums/*" māju zemi un Lapmežciema novadā.

Atbilstoši likuma „Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos" 17.panta trešajai daļai (*redakcijā, kas stājās spēkā no 2008.gada 13.augusta*) Centrālā zemes komisija atjauno īpašuma tiesības uz zemes reformas pabeigšanai paredzēto zemi, ievērojot šādas prioritātes:

1) pieprasījums par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu, kā arī īpašuma un mantošanas tiesības apliecinošie dokumenti iesniegti likumā „Par zemes reformu Latvijas Republikas lauku apvidos" noteiktajos termiņos, bet bijušajiem zemes īpašniekiem, kuri līdz 1940.gada 21.jūlijam uzsāka izpirkt (aizpirka) Latvijā atstātos vācu izceļotāju nekustamos īpašumus no Vispārējās Lauksaimniecības bankas vai Valsts zemes bankas, vai viņu mantiniekiem neatkarīgi no pieprasījuma iesniegšanas termiņa;

2) pieprasījums par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu iesniegts likumā „Par zemes reformu Latvijas Republikas lauku apvidos" noteiktajos termiņos, bet īpašuma un mantošanas tiesības apliecinošie dokumenti iesniegti pēc likumā noteiktā termiņa;

3) pieprasījums par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu, kā arī īpašuma un mantošanas tiesības apliecinošie dokumenti iesniegti pēc likumā „Par zemes reformu Latvijas Republikas lauku apvidos" noteiktajiem termiņiem.

Savukārt minētā likuma 17.panta ceturtā daļa nosaka, ja uz vienu zemes gabalu ir iesniegti vairāki vienas prioritātes bijušo zemes īpašnieku vai viņu mantinieku pieprasījumi par īpašuma tiesību atjaunošanu, īpašuma tiesību atjaunošanas priekšrocību, ievērojot Civillikumā noteikto mantošanas kārtību, nosaka šādā secībā:

1) bijušajiem zemes īpašniekiem, kuriem pieprasītais zemes gabals vai tā daļa bija īpašumā 1940.gada 21.jūlijā, vai viņu mantiniekiem, arī bijušajiem zemes īpašniekiem, kuri līdz 1940.gada 21.jūlijam uzsāka izpirkt (aizpirka) Latvijā atstātos vācu izceļotāju nekustamos īpašumus no Vispārējās Lauksaimniecības bankas vai Valsts zemes bankas, vai viņu mantiniekiem;

2) bijušajiem zemes īpašniekiem vai viņu mantiniekiem, kas pieprasījuši līdzvērtīgu zemi tai zemei, uz kuru viņiem likumā paredzēto ierobežojumu dēļ netiek atjaunotas īpašuma tiesības;

3) bijušajiem zemes īpašniekiem vai viņu mantiniekiem, kas pieprasījuši zemi tās pašvaldības teritorijā, kuras budžetā tiek ieskaitītas viņu iemaksātās iedzīvotāju ienākuma nodokļa summas;

4) bijušajiem zemes īpašniekiem vai viņu mantiniekiem, kas pieprasījuši zemi tās pašvaldības teritorijā, kurā atrodas viņiem īpašumā esošā zeme.

17.panta piektā daļa nosaka, ka pastāvot vienādiem nosacījumiem, šā panta ceturtajā daļā minēto īpašuma tiesību atjaunošanas priekšrocību nosaka lozējot. Savukārt sestā daļa nosaka, ka Centrālajā zemes komisijā iesniegto pieprasījumu par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu iesniegšanas, izskatīšanas un zemes gabala saņemšanas izlozes kārtību, kā arī lēmuma pieņemšanas un paziņošanas kārtību nosaka Ministru kabinets.

2008.gada 16.decembrī Ministru kabinets pieņēmis noteikumus Nr.1030 „Centrālajā zemes komisijā iesniegto pieprasījumu izskatīšanas kārtība", kas detalizē administratīvo procesu zemes reformas jautājumos.

No augstāk norādītajām tiesību normām ir izdarāms secinājums, ka Centrālā zemes komisija jautājumu par īpašuma tiesību atjaunošanu pieteicējai un citām personām risina kompleksi, proti, tiek apzināts gan pieprasītāju loks, gan reformas pabeigšanai, tas ir, minēto pieprasītāju apmierināšanai paredzētās (brīvās) zemes, turklāt personām var būt atšķirīgas tiesību normās noteiktas prioritātes uz zemes iegūšanu *(skat. likuma „Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos" 17.panta redakciju).*

Kā norādījis Senāts līdzīgā lietā, tad „[Centrālās zemes] Komisijas kompetencē ar 2009.gada 2.janvāri ir izskatīt un izlemt visus likumā noteiktā termiņā iesniegtos zemes īpašuma tiesību atjaunošanas pieprasījumus. Pieprasījumi (tostarp pieteicējas), ievērojot noteikto secību, zemes pieprasītāju prioritātes un ziņas par zemes reformas pabeigšanai paredzētajām zemēm, ir izskatāmi un izlemjami kompleksi. Tādēļ ārpus tiesas kompetences ir noteikt attiecībā uz pieteicēju izdodamā administratīvā akta saturu. Līdz ar to tiesai ir jātaisa nolēmums (sprieduma rezolutīvā daļa) par Komisijas pienākumu izskatīt minēto pieprasījumu pēc būtības un izdot administratīvo aktu (*sal. Senāta 2010.gada 1.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-99/2010 [13]punktu*).

Tādējādi arī izskatāmās administratīvās lietas ietvaros tiesa nav tiesīga noteikt administratīvā akta saturu, proti, iestāties iestādes vietā, un ir apmierināms pieteicējas prasījums par pienākuma uzlikšanu Centrālajai zemes komisijai izdot pieteicējai administratīvo aktu par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu uz 0,49 ha zemes, kas sakaņā ar tiesību normu aktuālo redakciju izdarāms līdz 2011.gada 30.decembrim.

Nav pamatots un nav apmierināms pieteicējas prasījums par to, lai viņai tiktu atjaunotas īpašuma tiesības tieši uz „*/Nosaukums/*" māju zemi un tieši Lapmežciema novadā, jo, kā redzams no lietas materiāliem, tad jau Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2004.gada 16.jūnija spriedumā civillietā Nr.PAC-431 ir konstatēts, ka uz šo zemes gabalu pieteicējai īpašuma tiesības nav atjaunojamas (zeme nav atdodama dabā) sakarā ar to, ka zemes reformas laikā tā piešķirta citām personām.

Bez tam, tiesību normas neparedz personu tiesības zemes reformas pabeigšanas procesā pretendēt uz konkrētiem zemes gabaliem vai konkrētu administratīvo teritoriju, proti. [..] tiesiskais regulējums nav garantējis personas tiesības iegūt tieši to zemi, kuru persona pati vēlējusies (*skat. Senāta 2010.gada 1.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-99/2010 [14]punktu*).

[15] Attiecībā pret Valsts zemes dienestu nekāds tiesiskais pienākums nav konstatējams, jo šī iestāde bija pieaicināta administratīvajā procesā attiecībā uz pieteicējas prasījumu par Valsts zemes dienesta Ziemeļkurzemes reģionālās nodaļas 2006.gada 11.maija lēmuma Nr.10A-1.3/249 tiesiskumu, attiecībā par kuru tiesvedība lietā ir izbeigta ar Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 10.septembra lēmumu.

[16] Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmā daļa noteic, „ja pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu".

Ņemot vērā, ka tiesa daļēji apmierina pieteicējas prasījumu, pieteicējai ir tiesības saņemt no atbildētāja par pieteikumu 2006.gada 10.jūlijā *(lietas 7.lapa)* samaksāto valsts nodevu Ls 10 (desmit lati).

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 246. – 251., 254.pantu, 289. – 291. pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda:

daļēji apmierināt *I.P.* pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu un uzdot Centrālajai zemes komisijai ne vēlāk kā līdz 2011.gada 30.decembrim izdot administratīvo aktu par īpašuma tiesību atjaunošanu *I.P.* uz zemi 0,49 ha platībā no zemes reformas pabeigšanai paredzētās zemes;

noraidīt *I.P.* pieteikumu par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu vēsturiskajās robežās, Lapmežciema administratīvajā teritorijā;

uzdot Centrālajai zemes komisijai atmaksāt pieteicējai samaksāto valsts nodevu Ls 10 (desmit latus).

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā divdesmit dienu laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese (paraksts) E.Apīne

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās rajona tiesas

tiesnese _____E.Apīne
Rīgā, 2011.gada 13.janvārī